COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 11
2010

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ PENTRU SECURITATE – ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE, POLITICI ŞI MĂSURI DESTINATE PREVENIRII TERORISMULUI

Cornel IONESCU

C O N C L U Z I I:

- ***Din ce în ce mai des, apărătorii păcii şi ordinii sunt confruntați cu asalturi violente din partea celor care nu acceptă ordinea de drept pe care o consideră drept o formă de opresiune, iar stabilitatea, ca pe o formă de tiranie deghizată.***
- ***Sub influența unor idealuri etice sau a unor interese comune, lumea a progresat în direcția asigurării securității generale şi a aplicării unor legi universal valabile, fapt dovedit foarte elocvent de dezvoltarea, extinderea şi întărirea principiilor ONU.***

Prevenirea terorismului este asimilată, conform terminologiei specifice, noțiunii de anti-terorism. În Dicționarul de Termeni Militari publicat de *U.S. Department of Defense (*DOD), aceasta este definită ca *totalitatea măsurilor de apărare utilizate pentru a diminua vulnerabilitatea indivizilor şi a proprietății față de atacurile teroriste, asigurând un răspuns limitat, controlabil al forțelor militare şi civile locale.*[1] Aşadar, anti-terorismul este, prin natura sa, *defensiv*, menit să reducă şansele apariției unui atac în care se folosesc tactici teroriste sau, dacă nu se reuşeşte acest lucru, să încerce consolidarea punctelor slabe ale potențialelor grupuri-țintă.

Terorismul a fost introdus în discuțiile internaționale încă din 1934, când Liga Națiunilor a făcut primii paşi importanți spre scoaterea acestui flagel în afara legii, întocmind planul unei convenții pentru prevenirea şi condamnarea terorismului. Deşi Convenția a fost în final adoptată în 1937, ea nu a ajuns să fie şi aplicată propriuzis.[2]

În prezent, Organizația Națiunilor Unite serveşte ca unic forum global ce conferă statelor membre cel mai înalt grad de legitimitate universală pentru transmiterea unui mesaj comun, clar şi consecvent că actele teroriste nu pot fi tolerate. La Summit-ul Mondial din 2005, în textul rezoluției, această viziune este reiterată: *Condamnăm profund actele de terorism sub toate formele şi manifestările sale, indiferent de autorii lor, de scopul lor sau de locul în care au loc, deoarece acestea constituie una dintre cele mai periculoase amenințări la adresa păcii şi securității internaționale.*[3] De altfel, atacând principiile legii şi ordinii, drepturile omului şi posibilitatea rezolvării conflictelor pe căi paşnice, terorismul contravine însuşi scopului definitoriu al ONU.

Pe 10 martie 2005, cu ocazia comemorării unui an de la atacurile cu bombă din Madrid, Secretarul General în funcție al ONU, Kofi Annan, a lansat în cadrul unui discurs public propunerile sale pentru crearea unei strategii complete anti-terorism. El a identificat cinci elemente-cheie, pe care le numeşte *piloni*, care ar trebui să stea la baza acestei strategii:[4] *identificarea şi eliminarea condițiilor care predispun anumite grupuri la comiterea actelor de terorism; anihilarea mijloacelor şi instrumentelor pe*

care teroriştii le utilizează pentru un atac; împiedicarea oricărui stat să susţină grupurile teroriste; dezvoltarea capacităţii unui stat de a preveni terorismul; apărarea drepturilor omului în contextul terorist şi contra-terorist.

Una dintre cele mai importante realizări ale sistemului ONU a fost stabilirea unui regim internaţional de tratate şi convenţii. Aceste tratate sunt cele care asigură cadrul legal necesar suprimării actelor teroriste şi urmărirea autorilor lor, şi care, totodată, elaborează măsuri pentru a limita accesul la instrumentele utilizate de terorişti.

Tratatele Naţiunilor Unite, care preced evenimentele de la 11 Septembrie 2001, variază de la *UN International Civil Aviation Organization (1963), Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft* la *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism* (redactată în 1999). După 11 Septembrie 2001, statele membre au convenit asupra unei noi convenţii care să trateze ameninţările teroriste ce utilizează materiale nucleare.

Un factor important în dezvoltarea instrumentelor legislative îl constituie şi numărul statelor care au decis să adere la cele 13 tratate internaţionale, în creştere semnificativă începând cu anul 2001, mai ales datorită promovării puternice a ratificării şi implementării convenţiilor existente. De pildă, Biroul ONU pentru Droguri şi Criminalitate (*The United Nations Office on Drugs and Crime*, UNODC) furnizează asistenţă legală concretă, arătând statelor membre, în mod individual, cum să implementeze cât mai bine dispoziţiile acestor tratate în cadrul legislaţiei naţionale.

Convenţiile anti-teroriste aflate actualmente în vigoare sunt următoarele:

1. Convenţia referitoare la infracţiuni şi alte acte comise la bordul aeronavelor: adoptată la Tokyo, la 14 septembrie 1963; intrată în vigoare la 4 decembrie 1969 - 180 de state semnatare.

2. Convenţia referitoare la combaterea capturării ilegale a aeronavelor: adoptată la Haga, la 16 decembrie 1970; intrată în vigoare la 14 octombrie 1971 - 181 de state semnatare.

3. Convenţia pentru combaterea actelor ilegale îndreptate împotriva securităţii aviaţiei civile: adoptată la Montreal, la 23 septembrie 1971; intrată în vigoare la 26 ianuarie 1973 - 183 de state semnatare.

4. Convenţia privind prevenirea şi pedepsirea infracţiunilor îndreptate împotriva persoanelor aflate sub protecţie internaţională: adoptată la New York, la 14 decembrie 1973; intrată în vigoare la 20 februarie 1977-159 de state semnatare.

5. Convenţia împotriva luării de ostatici: adoptată la New York, la 17 decembrie 1979, intrată în vigoare la 3 iunie 1983 - 153 de state semnatare.

6. Convenţia privind protecţia fizică a materialelor nucleare: adoptată la Viena, la 26 octombrie 1979, intrată în vigoare la 8 februarie 1987 - 116 de state semnatare.

7. Protocolul cu privire la combaterea actelor ilegale de violenţă în aeroporturile care deservesc aviaţia civilă internaţională: adoptat la Montreal, la 24 februarie 1988, intrat în vigoare la 6 august 1989 - 156 de state semnatare.

8. Convenţia pentru combaterea actelor ilegale îndreptate împotriva siguranţei navigaţiei maritime: adoptată la Roma, la 10 martie 1988, intrată în vigoare la 1 martie 1992 - 134 de state semnatare.

9. Protocolul pentru combaterea actelor ilegale îndreptate împotriva siguranţei platformelor fixe situate pe platoul continental: adoptat la Roma, la 10 martie 1988, intrat în vigoare la 1 martie 1992 - 123 de state semnatare.

10. Convenţia privind marcarea explozivilor plastici în scopul detectării: adoptată la Montreal, la 1 martie 1991, intrată în vigoare la 21 iunie 1998 - 123 de state semnatare.

11. Convenţia Internaţională referitoare la combaterea atacurilor teroriste cu exploziv: adoptată la New York, la 15 decembrie 1997, intrată în vigoare la 23 mai 2001 - 145 de state semnatare.

12. Convenţia Internaţională referitoare la combaterea finanţării terorismului: adoptată la New York, la 9 decembrie 1999, intrată în vigoare la 10 aprilie 2002 - 150 de state semnatare.

13. Convenţia Internaţională privind combaterea actelor de terorism nuclear: adoptată la New York, la 13 aprilie 2005 - 100 de state semnatare.

Strategia Naţiunilor Unite de Combatere a Terorismului, adoptată de către Adunarea Generală la 8 septembrie 2006, este primul document cadru aprobat în mod colectiv la nivel global care pune în discuţie problema terorismului. În septembrie 2008, toate cele 192 de state membre şi-au confirmat angajamentul deplin faţă de aplicarea principiilor Strategiei şi în consecinţă faţă de aplicarea acesteia, Strategia, prin planul său de acţiune ce are patru piloni tematici (ce corespund în totalitate celor cinci piloni descrişi de Kofi Annan), oferă măsuri concrete pe care să le adopte statele membre în mod individual şi colectiv: identificarea condiţiilor care duc la răspândirea terorismului, prevenirea şi combaterea terorismului şi întărirea capacităţii statelor în acest sens, protecţia drepturilor omului şi sprijinirea aplicării legii. Strategia cere statelor membre să colaboreze în cadrul sistemului ONU, iar entităţilor Organizaţiei să ofere asistenţă statelor membre pentru a putea aplica prevederile planului de acţiune.

Departamentele, Fondurile şi Agenţiile Naţiunilor Unite au acţionat deja pe diferite teme stabilite de cei patru piloni tematici ai Strategiei, atât în mod individual, cât şi colectiv, în cadrul CTITF. *Counter Terrorism Implementation Task Force* a fost înfiinţată, în 2005, de către Secretarul General al ONU şi activează pentru a asigura coordonarea şi coerenţa acţiunilor entităţilor din sistemul ONU care acţionează împotriva terorismului. Prin intermediul său s-a stabilit un forum pentru diseminarea de informaţii şi pentru o colaborare cât mai strânsă în cadrul sistemului Naţiunilor Unite, stabilindu-se, în acest sens, grupuri de lucru care să acţioneze în diferite arene tematice conform Strategiei.

Autorul este ofiţer în rezervă, doctorand al Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I" în domeniul „Ştiinţe militare şi informaţii". În această calitate, preocupările acestuia se înscrie în arealul menţionat, fiind axate pe specializarea asupra modalităţilor de combatere a fenomenului terorist la toate nivelurile de abordare.

[1] Conform http://www.dtic.mil/doctrine/dod_dictionary/, accesat la 20 iunie 2010.
[2] Conform http://www.un.org/terrorism/instruments.shtml, accesat la 15 mai 2010.
[3] http://www.un.org/terrorism/makingadifference.shtml, accesat la 20 aprilie 2010.
[4] http://www.un.org/unitingagainstterrorism/chap1.htm, accesat la 20 aprilie 2010.

Identificarea şi corectarea condiţiilor care conduc la răspândirea terorismului

Conform acestui pilon tematic, statele membre ONU trebuie să identifice condiţiile care conduc la răspândirea terorismului prin îmbunătăţirea programelor de prevenire a conflictelor, negociere, mediere, conciliere, menţinere şi construire a păcii. Ele trebuie, de asemenea, să acorde importanţă iniţiativelor care promovează toleranţa inter-religioasă şi interculturală, care reduc marginalizarea grupurilor vulnerabile, cum ar fi tinerii, şi care promovează incluziunea socială. Statele membre trebuie să ţină cont de nevoile victimelor prin adoptarea de sisteme de asistenţă la nivel naţional şi regional. Astfel, Departamentul de Afaceri Politice (*Department of Political Affairs* – DPA) mizează pe prevenirea conflictelor prin asistenţa oferită Secretarului General, emisarilor săi speciali şi misiunilor politice angajate în diplomaţia preventivă. În prima jumătate a anului 2008, DPA a utilizat această Unitate pentru a oferi sprijin în 15 procese de mediere a păcii.

Organizaţia pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură a Naţiunilor Unite (UNESCO) promovează dialogul între civilizaţii, culturi şi popoare, inclusiv dialogul inter-religios, prin intermediul schimburilor de experienţă pe tema calităţii educaţiei la diferite nivele ale societăţii care promovează drepturile omului, cetăţenia participativă şi tolerantă, reţele ale jurnaliştilor din mai multe medii culturale şi training-uri pe tema medierii interculturale. Alte structuri implicate în acest domeniu sunt: Departamentul de Informaţii Publice, Raportorul Special pentru Promovarea şi Protecţia Drepturilor Omului în Acţiunile Împotriva Terorismului, Institutul de Cercetare Inter-regional al Naţiunilor Unite în domeniul Criminalităţii şi Justiţiei, Organizaţia Internaţională a Aviaţiei Civile.

Prevenirea şi combaterea terorismului

După cum se recunoaşte în Strategie, teroriştii au nevoie atât de mijloace pentru a-şi duce la bun sfârşit atacurile, cât şi de un set de ţinte valoroase, de aceea, conform acestui pilon tematic o mare varietate de acţiuni sunt recomandate statelor membre ONU pentru a nu permite accesul teroriştilor la resurse şi pentru a proteja anumite ţinte vulnerabile.

Comitetul de Acţiune Împotriva Terorismului şi Directoratul Executiv al Comitetului sunt responsabile pentru monitorizarea implementării rezoluţiilor 1371 (2001) şi 1624 (2005) ale Consiliului de Securitate şi pentru facilitarea asistenţei tehnice pentru statele care o solicită. Sub regimul de sancţiune a Al-Qaida şi a talibanilor, care este administrat de Comitetul 1267 al Consiliului de Securitate, Consiliul cere statelor să impună interdicţii de circulaţie şi embargo pe armele tuturor indivizilor şi entităţilor care se află pe Lista Consolidată a Comitetului 1267 pe baza legăturilor acestora cu Al-Qaida, Ossama Bin Laden şi/sau cu talibanii.

Aceste sancţiuni se aplică, oriunde s-ar afla, indivizilor şi entităţilor menţionate. Din februarie 2009, Lista Consolidată conţine 396 nume de indivizi şi 112 entităţi, iar 48 de state au impus sancţiuni financiare pe baza acestei liste.

Construirea şi consolidarea capacităţii unui stat de a contracara terorismul

În Strategie, statele membre au recunoscut necesitatea creării de capacităţi ca bază a efortului global de a contracara terorismul. Sub acest al treilea pilon de acţiune, Strategia solicită comunităţii internaţionale şi, mai ales, sistemului Naţiunilor Unite, să furnizeze asistenţă tehnică pentru identificarea lipsurilor sau vulnerabilităţilor, pentru a oferi posibilitatea unui schimb de informaţii şi pentru un *networking* care ar putea duce la cooperare inter-statală, la schimbul de bune practici şi la creşterea conştiinţei publice vizavi de ameninţarea terorismului.

Biroul Naţiunilor Unite pentru combaterea Criminalităţii şi a Drogurilor a asistat peste 164 de ţări să implementeze şi să devină părţi la cele 16 convenţii internaţionale şi protocoale cu privire la prevenirea şi stoparea terorismului şi în întărirea cooperării internaţionale în dreptul penal legat de terorism, inclusiv prin construirea capacităţii naţionale.

Fiind prezent în 166 de ţări, Programul Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare a întreprins, la cererea guvernelor, numeroase activităţi pentru a promova guvernarea şi statul de drept, inclusiv programe pentru susţinerea aplicării legislaţiei împotriva spălării de bani şi pentru întărirea sistemelor juridice.

Alte structuri implicate în acest proces sunt: Departamentul Operaţiunilor de Menţinere a Păcii, Departamentul de Siguranţă şi Securitate, Institutul Inter-regional al Naţiunilor Unite de Cercetare a Criminalităţii şi Justiţiei, Organizaţia pentru Interzicerea Armelor Chimice etc.

Protejarea drepturilor omului în concordanță cu combaterea terorismului

Sub cel de-al patrulea pilon al Strategiei, statele membre ONU se angajează să adopte măsuri pentru respectarea drepturilor omului pentru toți şi funcționarea statului de drept ca o bază fundamentală a luptei împotriva terorismului. Au fost oferite garanții că vor fi luate măsuri cu privire la violarea drepturilor omului şi pentru asigurarea oricăror măsuri necesare contracarării terorismului în concordanță cu prevederile legate de drepturile omului.

Biroul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) pledează pentru promovarea şi protejarea tuturor drepturilor omului şi luarea de măsuri eficiente pentru combaterea terorismului ca obiective complementare şi care se susțin reciproc.

Raportorul Special pentru Promovarea Protecției Drepturilor Omului în contextul Combaterii Terorismului, care operează sub noul Consiliu al Drepturilor Omului activează pentru a identifica, schimba şi promova bunele practici în măsurile de combatere a terorismului care respectă drepturile omului şi libertățile fundamentale.

Ordinea internațională s-a dovedit dintotdeauna instabilă, cu numeroase şi complexe lupte de interese, existând aproape peste tot şi permanent, zone de pericol. Chiar şi cele mai stabile societăți – aşa cum istoria ne-o dovedeşte – nu au fost scutite de violență, de asasini, de oameni care încearcă să-şi facă singuri dreptate sau de justițiari grăbiți. Întotdeauna în istoria umanității violența – uneori chiar sponsorizată oficial – a distorsionat evoluția firească a activităților sociale. Terorismul este un fapt real incontestabil şi se caracterizează prin faptul că este punitiv şi coercitiv – pedepseşte, loveşte. Sub influența unor idealuri etice sau a unor interese comune, lumea a progresat în direcția asigurării securității generale şi a aplicării unor legi universal valabile, fapt dovedit foarte elocvent de dezvoltare, extinderea şi întărirea principiilor ONU discutate anterior. Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că interdependența crescută, pe multiple planuri, dintre state, le-a făcut pe acestea mai vulnerabile la atacuri violente, atât din interior, cât şi din exterior. Din ce în ce mai des, apărătorii păcii şi ordinii sunt confruntați cu asalturi violente din partea celor care nu acceptă ordinea de drept pe care o consideră o formă de opresiune, iar stabilitatea, ca pe o formă de tiranie deghizată.

PROPUNERI:

- ✓ ***Identificarea condițiilor care conduc la răspândirea terorismului prin îmbunătățirea programelor naționale şi internaționale de prevenire a conflictelor, negociere, mediere, conciliere, menținere şi construire a păcii.***
- ✓ ***Acordarea de importanță inițiativelor care promovează toleranța inter-religioasă şi interculturală, care reduc marginalizarea grupurilor vulnerabile, cum ar fi tinerii, şi care promovează incluziunea socială.***
- ✓ ***Statele membre ale ONU trebuie să țină cont de nevoile victimelor terorismului prin adoptarea de sisteme de asistență la nivel național şi regional.***
- ✓ ***Inițierea sau continuarea de acțiuni ale statelor pentru a nu permite accesul teroriştilor la resurse şi pentru a proteja anumite ținte vulnerabile.***

***COLOCVIU STRATEGIC** este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiințifică, conferințelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată şi societate, din țară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiințifică din domeniul securității.*

Publicație realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei Universității Naționale de Apărare „Carol I”
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/39/2011

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro